

РОЛЬ ЛІКАРНЯНИХ КАС В ПОКРАЩЕННІ ДОСТУПНОСТІ ТА ЯКОСТІ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ НА ПРИКЛАДІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Парій В.Д.¹, Гришук С.М.²

¹*Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ*

²*Житомирський медичний інститут
Житомирської обласної ради, м. Житомир*

Хоча останніми роками відбувається зростання фінансування галузі охорони здоров'я та впровадження принципу «гроші ходять за пацієнтом», у багатьох випадках громадяни в медичних закладах оплачують вартість окремих медичних послуг чи лікарських засобів, які не передбачені «пакетами медичних послуг». Тому є актуальним пошук соціально адаптованих і економічно раціональних форм залучення коштів населення для фінансування галузі охорони здоров'я. Одним із таких напрямків стала солідарна участь населення у співоплаті витрат на медичну допомогу у формі лікарняних кас. Їх діяльність лікарняних кас дає можливість забезпечити доступність тих видів медичної допомоги, які недостатньо фінансуються державою, збільшити обсяг та якість необхідних для населення медичних послуг та забезпечити належний контроль за їх наданням [1–3].

Лікарняні каси в Україні працювали ще на початку 19 століття і відновили діяльність з 2000 року як реакція населення на обмежені можливості державного фінансування щодо забезпечення якісної та доступної медичної допомоги. Лікарняні каси стали додатковим джерелом фінансування сфери охорони здоров'я за рахунок солідарно накопичених цільових персоналізованих внесків юридичних і фізичних осіб [4].

За оперативною інформацією МОЗ України, на 01.01.2023 року в Україні зареєстровані 167 лікарняних кас. Серед них найбільш потужними є благодійна організація „Лікарняна каса Житомирської області” (об'єднує майже 200 тисяч осіб), «Лікарняна каса Львівської залізниці» (понад 50 тисяч осіб), «Лікарняна каса Полтавщини» (понад 20 тисяч осіб), «Лікарняна каса Рівненської області» (понад 10 тисяч осіб) та ряд інших. Кожна лікарняна каса діє за власним статутом, функціонує Всеукраїнська громадська організація «Асоціація працівників лікарняних кас України».

Розмір щомісячного внеску до найпотужнішої в Україні благодійної організації «Лікарняна каса Житомирської області» (надалі – ЛК) для громадян від 18 років з 01.07.2023 року становить 95 грн незалежно від віку та стану здоров'я. Членські внески можуть сплачуватися індивідуально через банківські установи та централізовано шляхом відрахування із заробітної плати. Діти користуються правами члена ЛК за умови перебування в ЛК одного з батьків та сплати додаткового внеску в розмірі 25 грн. незалежно від кількості дітей.

Громадяни, які перебувають в ЛК, мають можливість за кошти організації отримувати медичну допомогу без обмеження розміру витрат та кількості звернень (в межах регламентуючих положень). Члени ЛК забезпечуються медикаментами згідно з затвердженими переліками при лікуванні в умовах цілодобового стаціонару медичних закладів Житомирської області (ЛК надає майже 600 найменувань ліків у вигляді безповоротної допомоги) та в амбулаторних умовах (ЛК оплачує аптекам майже 300 найменувань лікарських засобів для лікування понад 200 захворювань,

які член ЛК отримує за рецептами лікарів). За рахунок ЛК проводиться оплата вартості лабораторних та інструментальних обстежень в приватних закладах (повна або часткова) та забезпечення комунальних підприємств необхідними реактивами та витратними матеріалами для проведення обстежень членам ЛК. За кошти ЛК також може надаватися благодійна допомога медичним закладам для покращення їх матеріально-технічного стану в частині медичного обладнання.

Протягом 2017–2022 років ЛК витратила на основну статутну діяльність понад 350,0 млн грн (2017 рік – 57,2 млн грн, 2018 – 63,6 млн грн, 2019 – 63,1 млн грн, 2020 – 51,0 млн грн, 2021 – 54,3 млн грн, 2022 – 60,8 млн грн). У зв'язку із зменшенням кількості госпіталізацій через COVID-19 та війну було проведено поступове переорієнтування на оплату амбулаторної допомоги членам ЛК – збільшені перелік лабораторних та інструментальних досліджень, впроваджено часткову оплату вартості оперативних втручань у приватних медичних закладах, а також розширені переліки діагнозів та лікарських засобів, за які ЛК оплачує аптечним закладам. Це дало можливість забезпечити доступною медичною допомогою більшу кількість членів організації, всього протягом 2017–2022 років за сприяння ЛК лікувально-діагностичний процес забезпечувався у понад 2,5 млн випадків [5].

Для аудиту щодо раціонального використання та призначення лікарських засобів у ЛК розроблена автоматизована система управління ресурсами. В електронну базу даних вноситься інформація про всі випадки забезпечення медикаментами та виробами медичного призначення членів ЛК за рахунок ЛК. Використання інформаційних технологій дає можливість аналізувати відповідність лікарських призначень протоколам лікування (показник дотримання становить 94,5 %), проводити різні види фармакоекономічного аналізу використання медикаментів, визначати та порівнювати середні затрат на лікування за нозологічними формами. Представниками ЛК постійно в телефонному режимі проводиться інформаційна підтримка членів ЛК, які отримують лікування, визначається оцінка їх задоволеності обсягом отриманого за рахунок організації медикаментозного забезпечення.

Отже, досвід «Лікарняної каси Житомирської області» доводить, що діяльність лікарняних кас в сучасних умовах дає можливість покращити доступність та якість медичної допомоги на регіональному рівні.

Література:

1. Гришук С. М. Досвід організації солідарної участі населення у додатковому фінансуванні галузі охорони здоров'я на прикладі благодійної організації «Лікарняна каса Житомирської області». *Розбудова інноваційних економіки, менеджменту та освіти в умовах нової соціальної реальності* : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (26 травня 2022 р.). Київ : МАУП, 2022. С. 254–257.
2. Гришук С.М. Лікарняні каси як один з напрямків підготовки до впровадження медичного страхування. *«Соціальна фармація: стан, проблеми, перспективи»*. Матеріали II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (27–30 квітня 2015 року). Харків : НФАУ, 2015. С. 245–248.
3. Москаленко В. Ф., Парій В. Д., Гришук С. М., Мишківський В. С. Організаційні та функціональні засади діяльності регіональних лікарняних кас (методичні рекомендації). Житомир, «Полісся», 2013. 63 с.
4. Єрмілов В. С. Еволюційний варіант повернення до медичного страхування. *Охорона здоров'я України*. 2005. № 3–4. С. 18–20.
5. Звіти про діяльність благодійної організації «Лікарняна каса Житомирської області». Режим доступу: <https://likkasa.com.ua/category/zvit-pro-diyalnist-organizatsiy/>